

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Non repugnare infinitum multitudine, eodem modo ostenditur. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

signetur, necesse est corpus illud finitum esse, & circulo conclusum: nihilominus non colligitur esse aliquam magnitudinem infinitam inter duas lineas: quia ubique signetur, semper erit finita: necesse est aliqua suprema pars, in qua distantia assignetur actu infinita, sed signata quacunque, quæ finita erit, poterit alia maior assignari in infinito. Quare, si quis dicat, posse dari corpus infinitum, sed non posse moveri circulariter, etiam de potentia Dei, quia non potest respondere sphaera finita magnitudinis, quæ peragat motum, non dicit aliquid absurdum.

CAPUT III.

Non repugnare infinitum multitudinem, eodem modo ostenditur.

De multitudine rerum spiritualium non igitur dicitur.

Superest de infinito secundum multitudinem, siue in rebus spiritualibus, siue etiam in corporalibus idem probemus, ostendentes rationes, quibus aliqui vtuntur, vt demonstrent oppositum, facile posse dissolui. Sed ante omnia præmittendum est, Aristotelem nunquam locutum fuisse de infinita multitudine rerum spiritualium: quinimo 3. Physic. cum proposuisset rationes, quibus aliqui periuadere contendebant, infinitum non esse preparatum a materia, text. 39. subiungit: Verum hæc quidem forsitan inquisitio vniuersalis est magis: si posita inquam, infinitum in mathematicis & in intelligibilibus & in hisce, quæ nullam habent magnitudinem, esse. Nos autem, si sit in sensibilibus, de quibus doctrinam facimus, infinitum corpus incrementum, nec ne, consideramus, ac perscrutamur. Subinde vero disputationem de infinito in rebus quantis prosequitur. Noluit igitur de incorporeis rebus disputare, quod sibi non tam perspectum esset in spiritualibus, quam in corporeis, infinitum esse non posse; siquidem in eius opinione mundus, & generationes hominum erant æternæ. Ex quo sequebatur, aut animam rationalem mortalem esse, aut de corpore in corpus migrare, aut infinitum numerum animarum esse. Deinde obseruandum est, questionem hanc non esse de multitudine causarum per se inuicem ordinatarum, hæc enim impossibilis est, vt aliquis sequatur effectus: sed de multitudine rerum quacunque. Iam ergo videamus, an argumenta opposita aliquid probent.

S. Thom. Ricard.

Primum argumentum. Omnis multitudo debet esse sub aliqua specie; omnes autem species multitudinis sunt secundum species numeri, & nulla species numeri est infinita, ergo nulla infinita multitudo esse potest. Hoc argumento vtitur S. Thom. in art. 4. primo loco, & eodem spectare videtur secundum, quod assertit Ricardus q. illa 6. quod videlicet omnes effectus, qui ab vno principio deriuantur, debeant inter se ordinari aliquem habere in infinita aut multitudine non possent: ordo enim est habitudo ad vnum primum, in multitudine autem infinita non est primum.

Prima ratio non probat quod consistat.

Verum in vtraque ratione assumitur id, quod non probatur; & si negetur, probari non potest. In primis enim omnem multitudinem debere esse in aliqua specie numeri, vnde constat: cum etiam rerum multitudo, quatenus est a parte rei, rationem formalem, & speciem numeri non habet: hanc enim accipit ab intellectu considerante, & diuidente. Nam antequam intellectus numeret, cur dices hanc vnitatem ad quaternarium potius, quam ad quinarium pertinere, cum ita Vasquez in 1. part. Tomus I.

vni, sicut alteri coniungi possit; & reipsa hi numeri diuisi non sint, sed vna tantum sit rerum multitudo?

Caietani explicatio.

Caietan. in hoc articulo, vt hanc rationem S. Thomæ confirmet, concedit, non omnem multitudinem esse in specie numeri: non quia putet, aliquam posse esse infinitam multitudinem, quæ non habeat rationem numeri, sed quia censet, multitudinem rerum spiritualium ad speciem numeri non pertinere, quam ex solis corporibus quantis constitui arbitrat. Addit præterea, S. Thomam non assumpsisse illam propositionem: Omnis multitudo debet esse sub aliqua specie numeri, sed hanc, omnis multitudo debet esse in aliqua specie, deinde argumentum suum hoc modo duxisse. Omnes species multitudinis debent esse secundum species numerorum, non dixit debent esse species numerorum, sed secundum species numerorum, ac si diceret (inquit Caietan.) debent proportionem habere cum speciebus numerorum, sicut multitudo Angelorum quauis non sit in prædicamento quantitatis sub specie numeri, habet tamen eandem cum numero proportionem, vt numeretur: hanc autem non potest habere infinita multitudo: ergo talis esse non potest. Porro omnem multitudinem habere proportionem cum numero ex his, quæ passim videmus probat Caietan. Ceterum contra hanc doctrinam sunt aliquæ rationes. Primo quia numerus secundum formalem suam rationem, quam nullus præter mathematicum considerat, etiam in Angelis reperitur, nam mathematicæ demonstrationes ita in Angelis, sicut in rebus corporeis procedunt.

13

Resoluitur.

Secundo cum ratio prædicta assumit, omnem multitudinem debere esse in specie aliqua, vel intelligitur de aliqua specie, quæ non sit species numeri, & hoc omnino gratis assumitur: nam si non est species numeri sub genere quantitatis, sub quo alio genere, aut specie esse poterit: præcedens autem ratio supponere videtur, illam multitudinem debere esse in aliqua specie, quæ non sit species numeri. Aut assumit ratio facta, illam multitudinem debere esse in aliqua specie numeri, & hoc etiam probari deberet: nam quis dicat, infinitam multitudinem esse aliquam speciem numeri? Tertio etiam si demus, multitudinem omnem esse in aliqua specie, quæ non sit species numeri, cum deinde subsumit ratio, omnes species multitudinis esse debere secundum species numerorum, hoc est (vt vult Caietan.) habere proportionem cum speciebus numerorum, gratis etiam subsumitur. Nam, quod ait Caietan. hoc nobis constare ex eo quod videmus, omnem rerum multitudinem sic se habere, parum interest: hoc enim solum inuenitur in multitudine rerum creaturarum: vero non probat, nullam multitudinem fieri posse, quæ proportionem non habeat cum numero.

14

Secundum argumentum, omne creatum sub aliqua certa intentione creantis comprehenditur, cum omne agens, præsertim Deus, non agat incertum: ergo si plura creantur, necesse est, certo numero comprehendere: infinita autem multitudo sub certo numero comprehendere non potest, ergo, neque fieri. Hoc argumento vtitur S. Thom. in art. 4. in 2. loco. Verum contra obicit Caietan. tria, ex quibus id, quod assertit secundo loco, prædictum argumentum infringere mihi videtur.

S. Thom. Infringitur secunda ratio.

M 2 hoc

hoc modo. Quamquam quodlibet creatum alicuius multitudinis, debet sub certam creatis intentionem cadere, tamen vniuersa multitudo singulorum non debet hoc modo comprehendere; est enim vnicuique rei huius multitudinis sua quæ-
 15. quæ propria, & determinata creatio, ac proinde agentis intentio certo, & determinate fertur in singula: at vero tota multitudo non vna creatione producitur: ergo non debet certa agentis intentione, & numero comprehendere.

Caiet.

Caietani
solutio.

Rejicitur.

16

Respondet sibi Caietanus §. Ad 2. vero, totam multitudinem, quæ habet rationem vniuersitatis, habere quoque rationem vnius rei creatæ, idcirco sub certam aliquam intentionem creatis cadere debere. Verum hoc non satisfacit rationi, quam sibi obiecit. Quoniam tota rerum vniuersitas non potest habere rationem vnius rei creatæ, siquidem non vna, sed pluribus productionibus singularum rerum producitur. Quod si rerum vniuersitas aliquam habet vnitatem, solum est ordine quodam inter ipsas res, quibus constat, qui tantum in multitudine finita reperiri potest. Preterea cum Deus perspicaci intellectu, & omnipotenti voluntate, quæ falli, aut deficere nequeunt, omnia operetur, non minus infinita illa rerum multitudo sub certam Dei cognitionem, & voluntatem caderet, quam si finita esset. Quare neque eius actio transiens, qua singula produceret, in incertum tenderet, cum vnamquamque rem sua determinata creatione produceret: neque scientia, qua ab æterno singula nouit, aut voluntas, qua creare decreuit, in totam illam multitudinem confuse ferretur.

Alexand.

Infirmatur
ex duplici
cap. argumē-
tum.

Tertium argumentum, Deus non potest simul facere, quicquid cognoscit simul possibile fieri: ergo non potest facere infinitum. Nam si Deus infinitum produceret, faceret omnia, quæ cognoscit possibile fieri: hæc enim duo reciprocari videntur: Deum autem non posse simul facere omnia, quæ cognoscit possibile, hæc ratione probant. Si Deus produceret illa omnia simul, nihil aliud superesset faciendum: ergo omnipotentia Dei esset exhausta, atque adeo minor, quam antea, vel certe nulla. Hæc ratio est Alexand. l. par. q. 21, m. 2. ad 3. quæ multis viris doctis nostræ ætatis magni momenti visa est. Eam tamen ex duplici capite infirmam esse facile ostendam. Primum ut illa prior consequentia bona sit, necesse est reciprocari illa duo, quæ diximus, nempe infinitum, & quicquid Deus cognoscit possibile: at ea non cōuertuntur: nam licet recte sequatur, facit Deus omnia, quæ nouit, ergo facit infinita, non tamen colligitur, facit infinita, ergo facit omnia, quæ nouit. Deus enim non vnam solam infinitam multitudinem cognoscit, sed plures: nam in quacunque specie, infinita cognoscit indiuidua: posset igitur producere infinitam multitudinem in vna specie, si simul produceret omnia indiuidua illius, quæ cognoscit, & tamen non produceret simpliciter omnia, quæ cognoscit. Ergo illa duo non reciprocantur, ac proinde prima illa consequentia nulla est.

17

Præterea, etiam si concedamus, Deum produxisse simul omnia, quæ cognouit possibile in quacunque specie, nihil inde sequitur absurdum, ut argumentum contendebat. Quare & posterior consequentia illius non recte colligit: id quod tribus probari potest. Prima ratio, Sicut se habet om-

nipotencia Dei ad omnem multitudinem possibilem, sic se habet ad singula illius: videlicet si tunc rebus omnibus simul productis, quia alia produci non possent, Dei potentia exhausta diceretur: ita etiam nunc se vna, aut pluribus productis, imminuta, aut certe non tam late patens, quam antea, esset: iam enim non posset singula illa, quæ antea poterat, si ergo hoc non est absurdum, neque illud erit: siquidem ut potentia Dei exhauriri, ita etiam minui, aut restringi repugnat. Ceterum, cum productio rerum nullam Deo perfectionem addat, sed tota omnipotentia perfectio in eo consistat, ut in se talis natura sit, cui conueniat producere omnia, quæ non implicant contradictionem: sit ut ea non posse producere, quæ contradictionem implicant, nulla sit in Deo impotentia, aut potentia imminutio, seu imperfectio. Quare ex eo, quod post aliquorum productionem, tot producere non possit, quot antea poterat, vel productis iam omnibus possibilebus, aliud non possit producere, quia vtrumque impossibile est, nullus est defectus potentia: ac proinde ob id nequaquam exhauriri, aut imminui dicitur: illa enim semper est, & fuit circa est solum, quæ pro tali, vel tali tempore non implicat contradictionem: neque vlla in Deo potentia fuit, aut est ad producendum aliquid ultra omnem multitudinem, quam ipse cognoscit. Nulla igitur in Deo, sed in rebus aliis, variatio esse potest, aut imminutio. Quare eius potentia in seipsa nullo modo exhauriri, imminui, aut restringi dicitur.

Deinde si infinita rerum omnium possibilem multitudo producta esset, non solum non esset exhausta potentia Dei ex parte ipsius, sed neque ex parte rerum: semper enim adhuc superesset in æternum aliquid faciendum. Nam producta semel omnium rerum multitudine, quam cognoscit, posset adhuc totam ipsam, aut partem destruere & iterum creare: aliquid igitur faciendum superesset potentia Dei. Adde, quod multitudo illa eodem modo continuo procederet à Deo conseruante, sicut initio producta esset: conseruatio enim rerum est continua quedam creatio earum, qua non minus continuo res ex nihilo extrahitur, quam in principio, cum primum creata fuit, ut disput. 174. cap. 3. dicturi sumus. Sicut ergo in instanti, quo crearetur illa multitudo, potentia Dei exhausta, aut imminuta nequaquam diceretur, si quidem tunc non tantum posset operari, sed etiam actu operaretur, eadem quoque ratione dum multitudinem totam omnino conseruaret, non minus tunc, quam in principio exhausta, aut imminuta non esset.

Quartum argumentum, si Deus produceret infinitos homines, non posset facere rem aliquam alterius speciei ex ijs, quas cognoscit possibile, quod tamen videtur absurdum: quoniam infinitum illud est, extra quod nihil est: ergo extra homines infinitos nulla alia res produci posset. Tum etiam si produceret aliquid aliud, infinito fieret additamentum, ac proinde vnum infinitum esset maius alio. Hoc etiam argumento quidam arbitrantur, optime demonstrari generationes hominum ab æterno non fuisse: quia animarum numerus esset infinitus, extra quem nulla res alia creari posset.

Verum cum ex illa definitione infiniti, quam aliqui putant ab Arist. traditam esse, desumptum sit

Dei potentia
in modo non
exhausta
est.

Nota.

19

Quæ
argumentum
nullum est
obscurum.

si argumentum, & ipse nihilominus dixerit ge-
nerationes fuisse ab æterno, credendum non est
alicuius roboris esse; cumque idem argumentum
fieri possit contra veram opinionem, quæ dicit in-
finita actu individua sub qualibet specie à Deo
cognosci, ut disp. 63. videbimus, & contra eam ni-
hil probare debeat, sic etiam nullo modo conuin-
cit infinitam multitudinem fieri non posse.

Ceterum argumento directe satisfacere non
erit difficile. Quoniam Arist. non tradit definitio-
nem illam infiniti, sed omnino improbat tertio
Physic. cap. 6. text. 62. his verbis: *Est autem, ut infini-
tum sit contrario modo, atque alij dicunt: non enim id est
infinitum, cuius nihil est extra, sed id cuius aliquid semper
est extra, & text. 63. infinitum igitur id est, cuius semper
aliquid extra ratione quantitatæ accipi potest. Cuius vero
nihil est extra, id est perfectum, & totum. Ergo definitio,
quæ affertur in argumento, non est infiniti,
sed perfecti. Illud enim est perfectum, quod in se
omnia habet, & nihil est extra ex ijs, quæ ad illius
constitutionem desiderantur.*

Vera autem definitio infiniti ex Arist. sententia
est, cuius aliquid accipientibus semper superest a-
liquod accipiendum. Cuiusmodi dixerat Arist. text.
57. esse infinitum omnino, hoc est actu, & ab infi-
nito in potentia distinguerat: infinitum enim in po-
tentia est veluti ludus Olympicus, qui totus actu
finitus est, fieri autem potest maior sine fine: infi-
nitum autem actu, cuius accipientibus aliquid su-
perest semper aliud accipiendum ex ijs, quæ actu
in eo sunt. Si ergo daretur infinita hominum mul-
tudo, possent quidem alia multa fieri, & extra il-
lam esse neque id quidquam derogaret rationi in-
finiti: neque ex eo quod alia fierent, multitudo
hominum augetur, aut fieret maior. Nam, ut su-
periori cap. notavi, æquale, & inæquale, maius, &
minus, passionem sunt quantitatæ finitæ, non infi-
nitæ. Concedendum tamen est, posse esse infinitam
aliquam multitudinem, quæ intra se non conti-
neat omnia, quæ sunt, aut fieri possunt, cui si alia
adderentur, non diceretur plura habere, sed alia,
quæ antea non habebat; nomen enim, *plura*, rela-
tionem inæqualitatis significat, quam diximus in-
finitæ quantitatæ, & multitudini non convenire.

Quintum argumentum sumitur ex ordine ad
spatium, quod occuparet infinita multitudo, & est
huiusmodi. Datur infinita multitudo lapidum, illa
sine dubio occupabit infinitum locum ergo simul
fieri non possent infiniti homines: Deus ergo
non posset producere omnia, quæ cognoscit pos-
sibilia. Respondeo primum, hoc argumento non
probari, non posse fieri infinitum à Deo, sed non
posse fieri omnia simul, quæ cognoscit Deus fieri
posse. Deinde non probat non posse fieri plures
simul infinitas multitudines: nam multitudo in-
finita non necessario occupat infinitum spatium
ex omni parte, sed si ex vna tantum extendatur in
infinitum, poterit esse innumerabilis.

Verum urgebit aliquis hoc modo. Ponantur
lapides ordine recto in infinitum, qui ex vna par-
te terminum habeant, ex alia vero in infinitum
extendantur. Dividatur deinde hæc longitudo in
infinitas pedales quantitates, & Deus separet
ternas ex illis, alijs remanentibus, & coniunctis:
vel si dicatur, in ea multitudine alternas non esse,
ratio enim alterni in proportionem consistit, quæ
in multitudine infinita non reperitur: dividatur
saltem quælibet pedalis quantitas in duas, & vna

Vasquez in 1. part. Tomus I.

quæque medietas separetur ab alia, & omnes si-
mul separetur in suo quoque ordine collocentur:
tunc sine dubio fient duo infinita secundum lon-
gitudinem ex vna parte, vbi antea tantum erat v-
num: quare eadem met quantitas maius spatium,
quam antea, occupabit. Vel, si placet, vna series il-
larum medietatum extendatur Compluto versus
orientem, alia vero ex eodem loco versus occi-
dentem, id quod Deus facere potest absque mo-
tu, iam fiet vnum infinitum actu secundum lon-
gitudinem versus utramque partem. Quod si ali-
quis dicat, non posse medietates singularum qua-
ritatum assignari, quia perinde esset, atque assigna-
re alternas; ponamus, Deum produxisse in finitum
homines versus orientem, deinde separat brachia
singulorum versus occidentem, iam fiet, ut dixi,
vnum infinitum actu ex utraque parte, ex vno in-
finito tantum versus aliam.

Ego quidem omnis multis, quæ Gregor. accu-
mulat q. illa 4. art. 2. ad 6. ut hoc argumentum dis-
solvatur, ingenue concederem ex vno infinito se-
cundum multitudinem versus vnam partem fieri
posse aliud infinitum ex vna etiam parte, & ex v-
troque vnum ex vna, & alia parte infinitum: ex
quo non video, aliquam posse colligi contradi-
ctionem, licet sensui videatur repugnans. Ex hoc
enim non liceret inferre, idem infinitum seipso
fieri maius, nullo extrinseco adveniēte. Nam ma-
ius, & minus soli quantitatæ finitæ convenire pos-
sunt, ut supra dictum est. Quare quomodocumque
disponatur quantitas illa, nunquam maius spa-
tium occupabit. Si vero quis obiciat, eadem ra-
tione fieri posse, ut ex vno infinito ex vna parte se-
cundum longitudinem fieret infinitum, non tan-
tum ex utraque parte secundum longitudinem,
sed etiam ex omni parte in circuitu, quod videretur
absurdum; respondetur non recte colligi: quo-
niam additamentum solum fieri posset, diuisione
facta secundum proportionem ex singulis quan-
titatibus, hoc autem non posset ita fieri in infini-
tum, ut omne spatium possibile repleretur.

Postremum argumentum. Si essent infiniti ho-
mines, & singuli singulos lapides haberent; pos-
sent illos mittere in vnum acernum, & inde quis-
que accipere decem, siquidem acerbis infinitus
est, sic autem quisque plures haberet, quam antea
habebat. Respondeo, non posse singulos homi-
nes denos lapides accipere, sed singulos tantum:
quod enim lapides sint infiniti, patum refert, quæ-
do singuli singulos tantum posuerunt. Dices, si
singuli posuissent decem, possent accipere decem,
& acerbis esset nihil magis infinitus, quam si
singuli singulos tantum posuissent. Respondeo,
esset sane infinitus acerbis, nec maior nec minor,
quam si singuli singulos lapides misissent, quia
maius, & minus inter quantitates, aut multiti-
dines infinitas esse non potest, ut supra notatum est:
si tamen singuli posuissent denos lapides, essent
aliqui in ea infinita multitudine, qui non essent in
alia, in quam singuli tamen lapides missi essent, &
hoc satis est, ut in priori casu possint singuli denos
accipere: in alio vero non nisi singulos.

Dices in illo casu, quo positi essent singuli la-
pides, accipiant saltem quotquot possunt homi-
nes denos lapides; quaeritur tunc: quot remane-
bunt? si dicas infiniti; ergo iam possent aliqui ex
illa multitudine plures recipere, quam posuerunt:
si vero dicas finitos remanere, ergo iam infiniti

Gregor.
Solutio.

23
Solutio 6.
rationū.

Obiectio.

Solutio.

homines singuli denos lapides acceperunt. Respondeo non esse determinatum numerum hominum, ex quo singuli possunt denos lapides accipere, sed signato numero 20. hominum, possunt plures etiam denos lapides accipere, & sic in infinitum, absque eo quod ultimum signare possimus. Quod si ex illa multitudine decem homines acciperent singuli denos lapides, opus esset, ex illa infinita multitudine hominum, alios etiam homines manere sine singulis lapidibus, quos posuerunt. Quare recte omnibus consideratis, ego sane nullam hactenus inuenio allatam esse contradictionem evidentem, propter quam Deus non possit infinitum in quantitate producere.

QVÆSTIO VIII.

De existentia Dei in rebus.

QVia vero infinito conuenire videtur, quod ubique, & in omnibus sit considerandum est, utrum hoc Deo conueniat.

Et circa hoc quærentur quatuor.

ARTICVLVS I.

Vtrum Deus sit in omnibus rebus.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod Deus non sit in omnibus rebus. Quod enim est supra omnia, non est in omnibus rebus: sed Deus est supra omnia, secundum illud Psalm. Excelsus super omnes gentes Dominus, &c. ergo Deus non est in omnibus rebus.

2. Præterea: Quod est in aliquo, continetur ab eo: sed Deus non continetur à rebus, sed magis continet res: ergo Deus non est in rebus, sed magis res sunt in eo. Vnde Augustin. in libro 83. quæst. dicit, quod in ipso potius sunt omnia, quam ipse alicubi.

3. Præterea. Quanto aliquod agens est virtuosius, tanto ad magis distans eius actio procedit: sed Deus est virtuosissimum agens: ergo eius actio pertingere potest ad ea etiam, quæ ab ipso distant, nec oportet quod sit in omnibus.

4. Præterea. Dæmones res aliquæ sunt: nec tamen Deus est in dæmonibus: non enim est conuentio lucis ad tenebras, ut dicitur 2. ad Corinth. 6. ergo Deus non est in omnibus rebus.

Sed contra. Vbicumque operatur aliquid, ibi est, sed Deus operatur in omnibus, secundum illud Isaia 26. Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine: ergo Deus est in omnibus rebus.

Respondeo dicendum, quod Deus est in omnibus rebus: non quidem sicut pars essentia, vel sicut accidens, sed sicut agens adest ei in quod agit. Oportet enim omne agens coniungi ei, in quod immediate agit, & sua virtute illud contingere: vnde in 7. Physic. probatur, quod

ARTIC. I.

motum, & mouens oportet esse simul.

Cum autem Deus sit ipsum esse per suam essentiam, oportet quod esse creatum sit proprius effectus eius, sicut ignis est proprius effectus ipsius ignis. Hunc autem effectum causat Deus in rebus non solum quando primo esse incipiunt, sed quamdiu in esse conseruantur: sicut lumen causatur in aere à Sole quamdiu aer illuminatus manet. Quamdiu igitur res habet esse, tamdiu oportet quod Deus addit ei secundum modum quo esse habet. Esse autem est illud, quod est magis intimum cuilibet, & quod profundius omnibus inest, cum sit formale respectu omnium, quæ in resunt (ut ex supradictis patet) Vnde oportet quod Deus sit in omnibus rebus, & intime.

Ad primum ergo dicendum, quod Deus est supra omnia per excellentiam suæ naturæ, & tamen est in omnibus rebus, ut causans omnium esse, ut supra dictum est.

Ad secundum dicendum, quod licet corporalia dicantur esse in aliquo, sicut in continente, tamen spiritualia continent ea, in quibus sunt, sicut anima continet corpus: vnde & Deus est in rebus, sicut continens res: tamen per quandam similitudinem corporalium dicuntur omnia esse in Deo, in quantum continentur ab ipso.

Ad tertium dicendum, quod nullius agentis quantumcumque virtuosi actio procedit ad aliquid distans, nisi in quantum in illud per media agit. Hoc autem ad maximam virtutem Dei pertinet, quod immediate in omnibus agit. Vnde nihil est distans ab eo, quasi in se illud Deum non habeat. Dicuntur tamen res distare à Deo per dissimilitudinem naturæ, vel gratiæ: sicut & ipse est super omnia per excellentiam suæ naturæ.

Ad quartum dicendum, quod in dæmonibus intelligitur, & natura, quæ est à Deo, & deformitas culpæ, quæ non est ab ipso. Et ideo non est absolute concedendum, quod Deus sit in dæmonibus, sed cum hac additione, in quantum sunt res quædam. In rebus autem, quæ nominant naturam non deformatam, absolute dicendum est Deum esse.

Doctrinam huius articuli hac breui conclusio- ne complecti possumus: Deus est ubique.

DISPUTATIO XXVII.

An certum sit, Deum ubique esse.

Errores de hac re. cap. 1.

Veritas Catholica. cap. 2.

Quibus modis Dei presentia in loco describatur. cap. 3.

CA.